

חינוך פיננסי בקרב בני הנוער - תוכנית למידה על הנושא

תקציר:

פרק ראשון: מהו כסף? 3-7

פרק שני: תקציב אישי נכון

פרק שלישי: כל מה שצריך לדעת לעבודה

שם האתגר: חינוך פיננסי לבני נוער

מטרתו: להעביר שיעור, נושא שחשוב מאוד בחיים לגיל הצעיר ביותר כדי שיוכלו

ללמוד לפני על הנושא ובעתיד יהיה להם קל יותר לגלות על העניין.

התוצר: כתיבת שיעור (ויותר) על למידה והעברתו לתלמידים (לא חובה)

שאלות לתחילת הדרך:

איך משתמשים בו?

מהו הערך האמיתי של הכסף וכיצד אנו פוגשים אותו בכל יום ויום?

מה מסתתר בעולם הפיננסי שכל בן נוער צריך לדעת ולגלות

איזה אמצעי תשלום נוספים יש חוץ ממטבעות ושטרות וכיצד לפעול נכון אימם

שווקים במוצרים שונים

מהי צרכנות נבונה?

איך מנהלים תקציב אישי?

מה זה שוק ההון?

ההיסטוריה של הכסף

מטרות תוכנית חינוך פיננסי:

- העלאת הנושא למודעות, וניהול השיח והדיון סביבו.
- סיוע לתלמיד, בזיהוי עמדות ואמונות אישיות ביחס לכסף.
- לימוד, הקנייה הבנת מושגי יסוד בסיסיים בכלכלת הכסף, והשפעתו ומעורבותו בתחומי חיים רבים.
- משמעות וחשיבות הבנק בחיינו: התנהלות בפתיחת חשבון, שימוש בצ'קים, ושימוש בכרטיס אשראי.
- חשיפה לתחום הצרכנות בפרסומת בעולם השפע.
- פיתוח מיומנויות וקבלת כלים של צרכנות נבונה.
- לימוד ותרגול כיצד להתנהל נכון עם כסף.
- פיתוח לימוד ותרגול בקבלת מידע רלוונטי תוך מודעות לבחירת חלופות וסדרי עדיפויות.
- פיתוח ערכים כגון: אחריות אישית, ערכים חברתיים, פיתוח יכולת תקשורת אישית וקבוצתית, הקשבה וכיבוד דעת האחר, יכולת השתלבות בחברה וקביעת סדרי עדיפויות.

פרק ראשון: מהו כסף?

עובדות מעניינות על ההיסטוריה של כסף

• מי המציא את הכסף הראשון?

• מהו סחר חליפין?

• מתי החלו להשתמש במטבעות?

• מתי החלו להשתמש בשטרות?

• כיצד שמרו על כסף?

• מתי נוצרו הבנקים?

• מהם מקלות ספירה?

הכסף אינו המצאה של אדם אחד אלא תהליך ההתפתחות של סחר במוצרים בין בני אדם במהלך ההיסטוריה האנושית. לפני השימוש בכסף היה נהוג סחר חליפין - החלפת סחורה בסחורה. לדוגמה, חקלאי אחד היה מעבד את האדמה ומגדל תפוחי אדמה. בחורף, כאשר רצה לקנות עצים מחוטב העצים כדי להבעיר את האח, היה משלם תמורת בתפוחי האדמה. אבל מה קרה במקרה שחוטב עצים לא נזקק לתפוחי אדמה אלא לחלב? במקרה כזה שילם החקלאי בתפוחי אדמה לרפתן, ובתמורה קיבל מהרפתן חלב, ואת החלב שילם לחוטב העצים תמורת עצים. לא בכל המקומות בעולם השתמשו באותם החפצים כבסיס לסחר. בטיבט, השתמשו בגושים של עלי תה מיובשים, בארצות מרכז אפריקה השתמשו במלח, בחברות שונות באפריקה - בבקר, בברזיל - בתירס ובסיביר - בפרוות של בעלי חיים. במקומות רבים אחרים השתמשו בחרוזים, בחוטי שנהב ובחפצים אחרים אמצעי תשלום מקובל. נציין במיוחד כי תרבויות במקומות שונים בעולם - אפריקה המערבית, איי הודו

המזרחית ועוד - השתמשו במין מסוים של קונכיית פי- כושי

כל המוצרים השונים הללו היו מוגבלים מטבע הדברים לאתרים מסוימים, הדבר הכבד ביותר על הסחר בין מקומות מרוחקים, שהלך והסתעף במרוצת הדורות. מלבד זאת, חלקם היו כבדים ולא נוחים לטלטול. וכך עברו בהדרגה לשימוש במטריילים ובפיסות של מתכות, דוגמת זהב, כסף, נחושת ועוד. המתכות היו קלות לאחסון ונוחות

למדידה. חלקן היו בעלות עמידות גבוהה, ולכן ערכן לא ירד במהלך הזמן. אלה זכו להיקרא

"מתכות יקרות". וכך, מי שמחזיק מטיל מתכת כזה, תמיד היה יכול להחליפו תמורת סחורה אחרת, ולכן היה יכול להחזיק אותו ובעלותו למשך זמן ארוך, עד שעת הצורך. המטיילים נשקלת במאזניים, אך כדי לחסוך בזמן ובמאמץ, וכדי למנוע זיופים והונאה, החלו להטביע במטיילים חותמות מוסכמות שהעידו על המתכת שממנה נעשה המטיל על משקלו. וכך, למעשה, הומצא המטבע.

שכר חליפין לדוגמא בחינו:

תר האינטרנט אטב ניירות אדום אחד (באנגלית: One

red paperclip) נוצר על ידי קייל מקדונלד, בלוגר קנדי

שתיאר בו את הדרך שבה הוא החליף דברים החל מאטב

נייר אדום בודד עד לבית בסדרה של עסקאות חליפין באינטרנט במשך שנה. מקדונלד התעוררה ההשראה לכך עוד בילדותו מהמשחק "גדול יותר טוב יותר". האתר קיבל כמות ניכרת של תשומת לב במעקב אחרי עסקאות החליפין שביצע מקדונלד. בראיון ל-

BBC אמר מקדונלד "הרבה אנשים שאלו אותי איך עוררתי פרסום כל כך גדול סביב הפרויקט, התשובה הפשוטה שלי היא: 'אין לי מושג'".

הבית קייל מקדונלד קיבל בסופו של דבר בקיפלינג, 300 קצ'ואן

מהלך סחר החליפין:

ב-12 ביולי 2005, ראה קייל מקדונלד, בין החפצים על שולחנו, אטב ניירות אדום. באותו רגע עלה בראשו רעיון: להחליף את אטב הניירות האדום הקטן, פחות הערך, ובתמורה לקבל בית, תוך שנה (מקסימום) לאחר מכן, עד ל-12 ביולי 2006.

מקדונלד עשה את עסקת החליפין הראשונה שלו, אטב ניירות אדום תמורת עט בצורת דג, ב-14 ביולי 2005. מקדונלד הגיע למטרה של עסקאות החליפין שהציב לעצמו, השגת בית,

- בעסקה מספר 14, שבו הוא החליף תפקיד בסרט תמורת בית. הרשימה של כל העסקאות שמקדונלד עשה:
1. ב-14 ביולי 2005, הוא נסע לונקובר והחליף את האטב תמורת עט בצורת דג. 2. מאוחר יותר באותו היום הוא החליף את העט תמורת ידית דלת מפוסלת מסיאטל, ושינגטון. את הידית הוא כינה בחיבה "Knob-T" (באנגלית Knob הוא ידית האחיזה של הדלת).
  3. ב-25 ביולי 2005, מקדונלדס אמהרסט, מסצ'וסטס, עם חבר והחליף אתה - "Knob-T" תמורת תנור טיולים (camp stove; מעין פתילייה) מתוצרת קולמן (עם מכל מלא דלק).
  4. ב-24 בספטמבר 2005, הוא נסע לסן קלמנטה, קליפורניה, והחליף את תנור הטיולים תמורת גנרטור תוצרת הונדה.
  5. ב-16 בנובמבר 2005, הוא עשה את ניסיונו השני (והמוצלח) (אחרי שהגנרטור הוחרם על ידי המחלקה להגנה מאש של עיריית ניו יורק) ב-Maspeth, קווינס, והחליף את הגנרטור תמורת "ערכת) המסיבה מיידית": חבית ריקה, שטר חוב למיליו חבית בירה לפי בחירתו של המחזיק בשטר חוב שלט ניאון של חברת באדווייזר (חברת מפורסמת לייצור בירה).
  6. ב-8 בדצמבר 2005, הוא החליף את "ערכת) המסיבה המיידית" עם הקומיקאי ואישיות הרדיו מקוויבק, מישל ברט, תמורת שני אופנועי שלג מסוג "Ski-doo".
  7. בתוך שבוע, הוא החליף את שני אופנועי השלג בתמורה לטיול מודרך אישית לשני אנשים ל-Yahk ש בקולומביה הבריטית, בפברואר 2006.
  8. ב-7 בינואר 2006, מישהו קנה את הזכות על המקום לאדם השני בטיול ל-Yahk ונתן מקדונלדס בתמורה טנדר קובייה (cube van; משאית קלה מורכבת עליה מכולה קבועה בצורת מלבן/קוביה).
  9. ב-22 בפברואר 2006, הוא החליף את טנדר הקובייה תמורת חוזה הקלטה עם Metal Works בטורונטו.
  10. ב-11 באפריל 2006, הוא החליף את חוזה ההקלטה, עם ג'ודי גננט (Jody Gnant), תמורת שכירות של שנה אחת בפניקס, אריזונה.
- 20 תמונות
11. ב-26 באפריל 2006, הוא החליף את דמי השכירות לשנה אחת בפניקס, אריזונה תמורת בילוי אחר הצהריים אחד עם אליס קופר.
  12. ב-26 במאי 2006, הוא החליף את אחר הצהריים עם אליס קופר תמורת כדור שלג ממונע של להקת קיס ("KISS motorized snow globe").
  13. ב-2 ביוני 2006, הוא החליף את כדור השלג של KISS עם קורבין ברנסן תמורת תפקיד בסרט "דונה על פי דרישה" (Donna on Demand).
  14. ב-5 ביולי 2006, הוא החליף את התפקיד בסרט תמורת בית חווה בן שתי קומות בקיפלינג, ססקצ'ואן. כך זכה קייל מקדונלד בחמש עשרה דקות של תהילה, בזכות אטב ניירות אדום אחד. רוב ההחלפות נעשו בערים שונות, דבר שגרם לכך שמקדונלד בילה הרבה מאוד זמן בנסיעות, והוביל אותו לפגוש אנשים שאיתם היה לו הרבה במשותף. הוא המשיך לכתוב בלוג יומי גם על החוויות שהוא חווה כתוצאה מכך. קייל מקדונלד נכנס לספר השיאים של גינס לשנת 2008, בקטגוריה של "סחר החליפין האינטרנטי המצליח ביותר"

מתי החלו להשתמש במטבעות?

טבעות הראשונים נטבעו ככל הידוע לפני יותר מ-2,700 שנים על ידי קַרְזוּס, מלך העיר לידִיָה באנטוליה (כיום בטורקיה). המטבעות שלהם היו עשויים מְאֶלְקֶטְרוֹם, תערובת טבעית של המתכות זהב וכסף. במהלך השנים הבאות התפשט השימוש במטבעות כסף לארצות נוספות.

מתכות היו מועדפות (היכן שהיה ניתן להשתמש בהן) על פני מוצרים סחירים אחרים כמו צדפות, בקר או מלח, בתור כסף ראשוני, בשל היותן עמידות, ניידות, וניתנות לחילוק. השימוש בזהב ככסף ראשוני החל כנראה במצרים לפני הספירה. השליט הראשון שנודע שקבע רשמית סטנדרטים של משקל לכסף היה פיידון. הכסף המוטבע הראשון (כלומר הכסף הראשון שעליו הטביעו סימן כלשהו של סמכות בציור או מילים) הוא סטאטר מאלקטרום של מטבע צב, שטבע באגינה, וניתן לראותו בספרייה הלאומית של צרפת בפריז. מטבע מדהים זה נוצר 700 שנה לפני הספירה לערך.

תגלית אבן הבוחן היא שהובילה לשימוש נרחב במתכות כסף סחיר, ולבסוף שיטת המטבע. באמצעות אבן הבוחן ניתן לבחון את היותה של כל מתכת רכה מזוקקת, היא אפשרה בחינה מהירה ונוחה של כל התוכן של גוש מתכת. זהב היא מתכת רכה, דחוסה, קשה להשגה וניתנת ללכסון. כתוצאה מכך נפוץ השימוש בזהב אמצעי מוניטרי מאסיה הקטנה, שם הרעיון תפס לראשונה בקנה מידה גדול, לעולם כולו.

לקראת סוף ימי הביניים החל להתפשט הסחר בשטרות בעיקר באירופה מסחר סיטונאי שגשג באיטליה בסחורות הבד, הכותנה, היין הטין וסחורות נוספות, הודות לאשראי שסופק לו למען התרחבות מהירה זו. מוצרים נקנו על ידי הקונה באמצעות שטר חליפין שמבטיח שהקונה ישלם עד תאריך מסוים בעתיד. בהינתן שבעל השטר היה אדם בעל שם טוב, אונג'וב

שעל השטר היה חתום בעל אשראי שיכול לערוב לדבר, המוכר יכול היה להביא את השטר לבנקאי, שהיה פודה לו אותו בערך מופחת, אך ורק לפני התאריך שרשום על השטר.

שטרות אלה יכלו לשמש גם כסוג של תשלום עבור המוכר לרכוש מהספקים. כך שהשטרות היו בעצם צורה קדומה של אשראי.

הסוחרים החלו להשתמש בבנקים. אחד התפקידים של הבנקים הוא לאחסן באופן מאובטח רכוש יקר ערך כמו מטבעות זהב. סוחר שהפקיד כמות זהב נתונה קיבל נייר ובו אישור

שהבנק חייב לו אותה כמות של זהב. כאשר בא הסוחר לסניף של הבנק בעיר אחרת, הוא יכול להחליף בחזרה את הנייר בזהב. נוהל זה הקל על הסוחרים לעבור ממקום למקום בלי לשאת עמם את הזהב יקר הערך, שהוא כבד ועלולים לגנוב אותו.

עם הזמן גילו הסוחרים שקל יותר לסחור זה עם זה בניירות במקום בזהב עצמו. נוסף על כך, נוצרה מערכת בנקאית שבה לכל שטר נייר ניתן ערך קבוע וידוע מראש בזהב, שמכונה "סטנדרט הזהב".

כיום מקובל להשתמש ב"כסף פיאט", שהוא כסף שערכו קיים מתוקף חוק מדינה. ערכו של הכסף אינו מקובע על פי ערכו של הזהב או כל מתכת יקרה אחרת.

השטרות שימשו במשך זמן רב, גם להחלפה וגם לשמירת ערך. באנגליה, שטרות חליפין הפכו לצורה חשובה של אשראי ושל כסף ברבע האחרון של המאה ה-18 ברבע הראשון של המאה ה-19 לפני שטרות, צ'קים וכרטיסי אשראי היו נפוצים.

מקלות ספירה

המאה ה-12 באנגליה השתמשו בווריאציה מוקדמת של שטרות, בצורת חתיכת עץ מחורצת

שידועה בשם מקל ספירה. מקלות ספירה שימשו במקור כתחליף לנייר כשזה היה יקר ונדיר, אך שימושם נמשך עד תחילת המאה ה-19, אפילו אחרי שהכסף מנייר היה כבר בשימוש.

החריצים נועדו לציין את המיסים המשולמים על המטבע. בהתחלה מקלות הספירה שימשו כקבלה למשלם מיסים שבאמצעותה היה ניתן להראות שבעלה שילם מס.

כשמחלקת מס הכנסה נהייתה יותר יעילה, היא החלה להנפיק מקלות ספירה כדי לציין הארכות בתשלומי המס ולחלק אותם לחלקים בשנה. כל מקל ספירה כלל זוג מקלות

תאומים – האחד ניתן למחלק המסים כדי לציין בפניו מתי וכמה מס יהיה עליו לשלם, השני מוחזק אצל האוצר, שידעו כמה כסף אמור להגיע ומתי.

האוצר גילה שמקלות הספירה יכולים לשמש גם ליצירת כסף. כשהמטבע מיצה את מקורותיו הנוכחיים, הוא יכול היה להשתמש במקלות הספירה ששימשו קבלות כדי לייצג תשלומי מס עתידיים ולהביא אותם למלווים שלו כדי להראות שיגיעו תשלומי מס עתידיים, אלו יכלו לחכות להגעת המס אליהם, למכור את המקלות, או לתת אותם כתחליף למס חזרה לממשלה.

היה ניתן למכור את המקלות גם לחוגים אחרים בתמורה למטבעות כסף או זהב, בערך מופחת בשל הזמן שיעבור עד להגעת המס אל קונה המקל. כך הפכו המקלות למדיום סחר מקובל להעברות מסוימות, ומדיום מקובל להחזרת ערך.

הצורפים באנגליה היו בעלי מלאכה, סוחרים במטיילים, לווים ומלווים כסף מהמאה ה-16. הם לא היו היחידים לפעול כמתווכים פיננסיים. בתחילת המאה ה-17 הבלרים שמרו על פיקדונות במטרה מוצהרת להלוות אותם. סוחרים הרוויחו סכומים עצומים של זהב כדי לאחסן את עושרם והפקידו את עושרם אצל מחלקת המטבעה המלכותית. על כל הפקדה של מתכת יקרה הצורפים הנפיקו קבלה המאשרת את כמות המתכת והיותה מזוקקת.

מתי אנחנו פוגשים את הכסף ביום יום?

אנו משתמשים בכסף כל יום: קניות במכולת, קניות בקניון, לפעמים קניות באינטרנט. חלקנו עובדים מצליחים להרוויח כסף במהלך החודש, וחלקנו מקבלים כסף מההורים או סבים. האם תהיתם פעם כמה שווה כסף? זו נראית כמו שאלה מוזרה, כי 50 שקלים שווים 50 שקלים - לא? כן, אבל לא בדיוק. כשאנחנו מדברים על ערך הכסף, האם אנחנו מתכוונים לדבר על "מה אנחנו יכולים לקנות איתו? ערך הכסף שלנו משתנה מדי יום, מחירי המוצרים שאנו קונים עולים ויורדים בהתאם לכוחות השוק, ואם בתחילת עונת הסתיו אוכל לקנות חצי סוודר ב 100 שקלים בחנות בקניון, בסוף העונה אני יכול לקנות אותו 100 שקלים - 2 סוודרים במבצע 1 + 1. כלומר, אותו חשבון תמורת 100 שקלים - אבל כמות שונה של הסחורה, בזמנים שונים. וזה כל מה שתוכלו לקנות בכסף? דרכו אנו רוכשים שירותים שונים כגון: קייטנה לילדים בחופש הגדול, אינסטלטור שיעשה בואו לתקן את הצנרת שלכם בבית, מורה שמלמד אתכם בכיתה, מורה לנהיגה או רופא. ערך השימוש בכסף הוא הערך שלו מול המוצרים והשירותים.

אמצעי תשלום נוספים שאנו פוגשים ביום יום:

1. מזומן - מטבעות ושטרות
2. צ'קים (המחאה)
3. כרטיסי חיוב - אשראי, חיוב מידי, נטענים
4. העברה דיגיטלית מהסמארטפון
5. מטבעות וירטואליים - (לדוגמה ביטקוין)

עיצוב שטרות במדינת ישראל:

השטרות הם אמצעי תקשורת. הגוף המנפיק מעוניין בשטרות יבואו לידי ביטוי הדברים

המאפיינים את המדינה. בשטרות יהיו בדרך כלל תמונותיהם של אישים חשובים בהיסטוריה של המדינה כגון: מלכים, ראשי ממשלות, נשיאים, מדענים, סופרים ואנשים שלחמו להקמת המדינה. בשטרות יהיו בדרך כלל ציורים שונים. מאחור יהיו בדרך כלל תמונות מהנוף של המדינה, תמונות היסטוריות או אתרים חשובים. כמו כן, על השטרות יהיו בדרך כלל חתימותיהם של האנשים אשר מאשרים כי השטר חוקי (כמו נגיד הבנק ושר האוצר) ויהיו עליו סימני ביטחון אשר יקשו על זייפנים לזייף את השטר. על השטר יהיה גם מספר סידורי המסמן את מקומו של השטר הזה בהדפסה. על השטר תופיע שנת ההדפסה ולעתים טקסטים שונים החשובים בעיני מדפיסי השטר.

45

אמצעי ביטחון:

לפני מאות שנים היה נהוג בסין עונש מוות למי שזייף שטרות. במשך כל ההיסטוריה היה מאבק בין מתכנני אמצעי הגנה לבין זייפנים כשם שמאבק זה מתקיים בכל תחום אחר (המחאות, מטבעות). כיום נהוג להחליף את עיצוב השטרות מדי כמה שנים כאשר כל פעם נוספים אמצעי אבטחה חדשים. אמצעי אבטחה הקיימים היום סימני מים, אשר הינם תמונות של הנושא המופיע בגלוי על פני השטר (כגון: פני דמות, מבנה) אשר מוסתרים בתוך מקטע לבן בשטר. כאשר מסתכלים על השטר דרך האור (כלומר מחזיקים בו ביד ומכוונים אותו לעבר מקור אור) ניתן לראות את תמונת המים. יש לציין שתמונת המים היא תמונה מובנית בתוך השטר ולא מודפסת. פסי מתכת דקיקים המובנים אל תוך השטר. דיו משנה צבע בהתאם לזווית המבט על השטר (כמו בסדרה האחרונה של השקל, ובסדרה הנוכחית של הדולר האמריקאי). כיתוב תוכן ותמונה באמצעות אותיות זעירות. סימנים חבויים בתוך השטר הידועים רק לאלה המסוגלים לזהות שטר אמיתי (כגון: אותיות זעירות במיוחד בתוך התמונות, מספרים המציינים את מיקום הדפסת השטר). אותיות וסימני מישוש מובלטים, הולוגרמות ועוד. הרכב החומר ממנו עשויים השטרות נחשב גם הוא לחלק מאמצעי ההגנה. כיום, למשל, יוצאת סדרה חדשה של שטרות דולר אמריקני אשר מלאים סימני ביטחון על מנת להילחם בזייפנים. בארצות הברית, אחד מתפקידי השירות החשאי הוא לשמור על השטרות ולצוד זייפנים. לשם כך יש להם את מאגר השטרות המזויפים הגדול ביותר בארצות הברית כאשר כל דוגמה של שטר מזויף שנמצאת נשלחה אליהם בנוסף לכך יש להם את אחד ממחסני הדיו המגוונים והגדולים ביותר.

פרק שני: תקציב אישי, חיסכון נכון.

איך לנהל תקציב אישי נכון:

מהו תקציב? - התקציב הוא כלי המאפשר לנו לתכנן ולעקוב אחר הכסף שאנו מכניסים ומוציאים. בעזרת התקציב תוכלו לתכנן כיצד תרצו לחלק את הכסף שברשותכם באופן מיטבי על פני ההוצאות השונות (הוצאות שוטפות יומיומיות או חד פעמיות) כך שתוכלו גם לחסוך.

תקציב אישי נכון:

צעד 1: חישוב המצב הכספי שלי

כמה אני מכניס מול כמה אני מוציא בממוצע חודשי

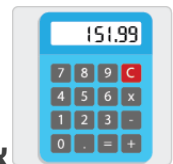
בצעד הראשון של התהליך עליכם לבדוק כיצד אתם מתנהלים היום עם הכסף שלכם. כמה אתם מכניסים? על מה אתם מוציאים? והכי חשוב – איך אתם מסיימים את החודש (בפלוס או במינוס). כדי לגלות זאת, חשבו את ההכנסה החודשית שלכם והשוו אותה אל מול סך

ההוצאות החודשיות. המטרה היא לסיים את החודש בפלוס, כלומר שהכנסות שלכם יהיו גדולות מסך ההוצאות, כך תוכלו לחסוך למען מימוש המטרות.

צעד 2: קביעת מטרות כלכליות

הגדירו את המטרה שלשמה תרצו לחסוך, וודאו בדיוק כמה היא עולה והאם ישנן עלויות נלוות המתווספות לה, לדוגמא תוספת עלות משלוח עבור מוצר שנקנה מהאינטרנט או מוצר משלים שחייבים לקנות יחד עם המוצר המבוקש. בנוסף, אם חשוב לכם להשיג את המטרה במועד מסוים ציינו זאת גם, זה יעזור לכם בהמשך כשתצטרכו להגדיר כמה לחסוך בכל חודש.

צעד 3: יצירת התקציב האישי

הצעד האחרון בתהליך בניית התקציב הוא יצירתו!

אחרי שביצעתם השוואה בין ההכנסות להוצאות החודשיות, ואתם כבר יודעים כמה עליכם לחסוך כל חודש לטובת המטרות שהגדרתם – הגיע הזמן לחבר את הנתונים. בשלב זה עליכם להחליט כמה כסף תקצו כל חודש להוצאות השוטפות וכמה תשמרו בחיסכון לטובת מימוש המטרות שהצבתם.

אילו שווקים קיימים?

שווקי מוצרים,

לדוגמא: חנויות בגדים ונעליים סופרמרקט חנויות מקוונות

2. שווקים לשירותים, למשל: מספרה (מה השירות? תספורת, תסרוקת, צביעה וכו')

אוטובוס (מה השירות? תחבורה) מחיר אפליקציית השוואה

(סיום)

חיסכון:

הוא החלק של ההכנסה שלנו שאנו לא מוציאים על בילויים או על קניית מוצרים היום, אלא זהו סכום שנצבר לעתיד. כך מתאפשר לנו לרכוש בבוא היום מוצרים או שירותים שאנחנו רוצים שאין ביכולתנו לשנות אותם בהווה בגלל מחסור בכסף. על פי ההגדרה, חיסכון הוא כסף שאנו צוברים בהווה לשם שימוש עתידי לכל מטרה או חלום פיננסי אותו נרצה להגשים. זה יכול להיות לזמן קצר יחסית (עד שנה) כמו חיסכון לקניית כרטיס להופעה מחו"ל; חיסכון לטווח ארוך (כמה שנים) לרכישת מכונית אחרי הצבא; או אפילו חיסכון לטווח ארוך מאוד (יותר מ-15 שנה) כמו התכנית שהורים רבים

פותרים לילדיהם מהגיל הרך עבור לימודים באוניברסיטה או לרכישת דירה. חסכון יכול לעזור לנו להשיג מטרות כלכליות שונות בין אם זה לטווח הקרוב ולטווח הרחוק, אנחנו רק צריכים לבחור את החיסכון הנכון לנו.

את הכסף שחוסכים אפשר להשאיר בבית, בקופה או בכל מקום בטוח אחר. אולם, במקרים רבים בוחרים לנהל אפיק חיסכון קשיח (למשל, בתכנית חיסכון בגופים מוסדיים, בבנקים וכיוצ"ב). אחד היתרונות המרכזיים של תכנית זו הוא הריבית על הסכום שאותו מפקידים (קרן). אפיקי חיסכון נוספים שיכולים לצבור רווחים הם אפיקי השקעה שונים כמו נדל"ן.

ריבית: סכום הכסף הנוסף המשולם על ידי לווה למלווה תמורת הזכות שנתן המלווה ללווה להשתמש בסכום כסף מסוים (הקרוי "קרן הלוואה" או "סכום הלוואה" או הקרן) למשך תקופה מסוימת (הקרויה "תקופת הלוואה"). הלווה משלם למלווה את הריבית, בנוסף להחזר הקרן. במילים פשוטות ניתן לומר, כי הריבית היא "מחיר הכסף", או למעשה "המחיר" של העברת כסף מהעתיד להווה.

פרק שלישי: שוק ההון?

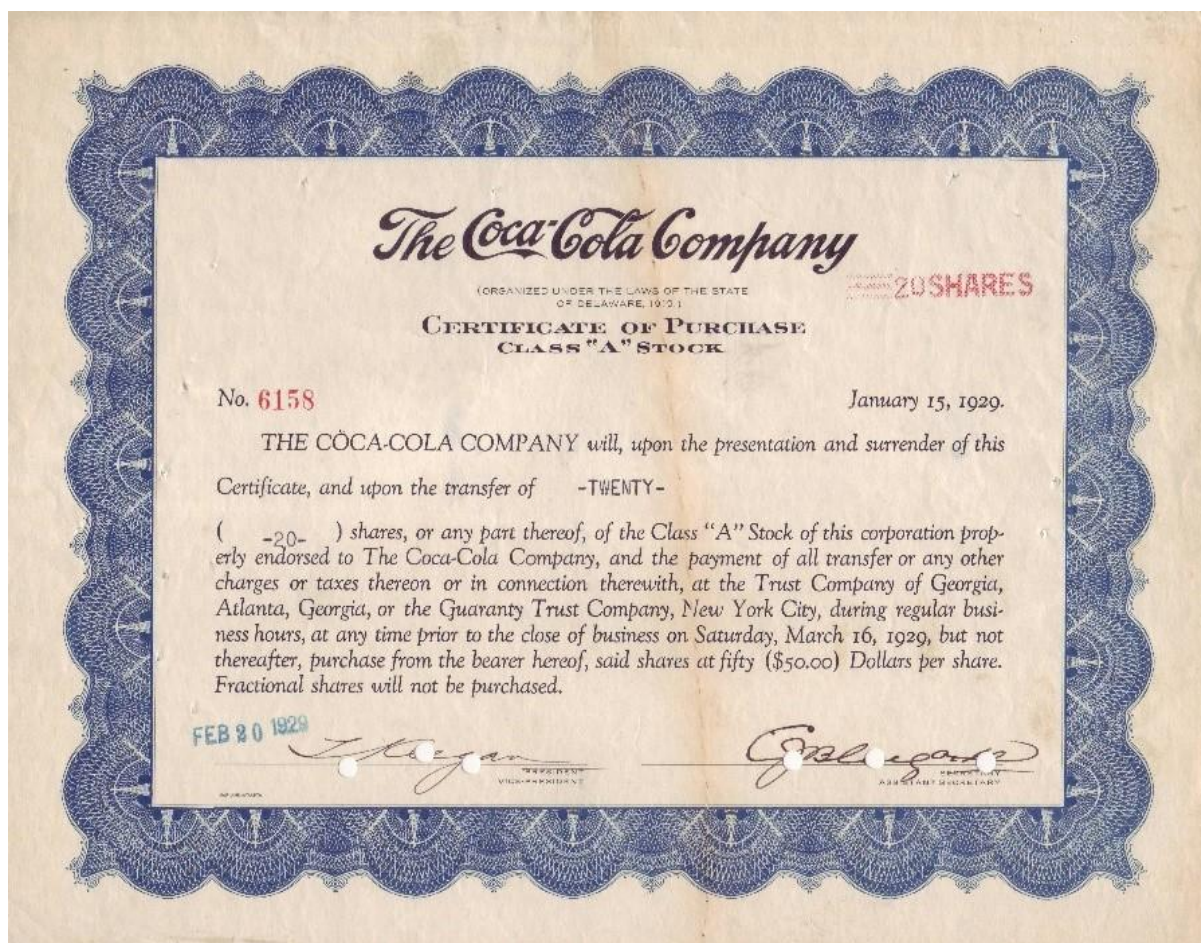
מהו שוק ההון?

הגורם השלישי הוא הון. הון, או 'קפיטל' בלעז, הוא כל משאב שיכול לשמש לייצור או להכנסה. משאבים כאלו יכולים להיות חומריים כמו מכונות, אדמה ונפט, או מסומנים על ידי ניירות או אפילו סדרת ביטים במחשב, כמו כסף וניירות ערך.

הון מכונת גם הוא בערכים של כסף, למרות שהכסף עצמו הוא הון. בדומה לשוק העבודה, בו אנחנו יכולים להציע את שעות העבודה שלנו בתמו

רה למשכורת, או שוק המוצרים והשירותים, בו אנחנו מוכרים וקונים דברים כמו עגבניות או תספורת שיער, גם להון יש שוק. בשוק ההון סוחרים בבעלות על ההון. את הבעלות הזו ניתן לכתוב על נייר (עם נייר ממשי, היום וירטואלי) לסחור בו.

שטר של 20 מניות של חברת קוקה-קולה משנת 1920

איך סוחרים בשוק ההון?

נניח שדנה היא בעלים של חברה להדפסת חולצות. היא מעוניינת להרחיב את פעילות החברה באמצעות רכישת עוד מכונות ושכירת עובדים. אפשרות אחת היא ללוות כסף מהבנק, אך זו אפשרות יקרה ומוגבלת, מכיוון שהיא תצטרך לשלם ריבית. במקום ללוות כסף, דנה מוכנה למכור חלק מהבעלות על החברה בתמורה לכסף שיאפשר לה לגדול.

שוק ההון מאפשר לדנה להנפיק את חברת הדפסת החולצות שלה, כלומר לרשום את החברה לשוק המניות, הנקרא – **הבורסה לניירות ערך**. היא רושמת את החברה למסחר ונדרשת להעריך את שווי העסק שבבעלותה. דנה מעריכה את שווי החברה ב-10 מיליון שקלים. היא מחלקת את הבעלות ל-10 מיליון מניות, כאשר שווי כל מניה הוא שקל אחד, ומייצגת 1 חלקי 10 מיליון מסך הבעלות על החברה. דנה רוצה לשמור על מרבית הבעלות על החברה ברשותה ולכן היא מציעה 4 מיליון ו-900 אלף מניות למכירה, וכך יישארו בידיה 51% מהבעלות על החברה. בסכום (הון) שדנה גייסה היא רוכשת מכונות ומגייסת עוד עובדים ומגדילה את פעילות החברה.

מי קנה את המניות של דנה?

כל אחד יכול לקנות את המניות של דנה. החל מאנשים פרטיים, חברות אחרות וגופים מוסדיים. את שני הראשונים אתם מכירים, אך אתם בטח שואלים את עצמכם מיהם הגופים המוסדיים? אלה הן חברות פיננסיות, כלומר חברות שמנהלות כסף של אנשים אחרים. מי הם אותם אנשים? ובכן, כולנו! כל מי שיש לו קרן פנסיה, קופת גמל, חיסכון לכל ילד, קרן השתלמות, ביטוחים מסוגים שונים וכן הלאה. הגופים המוסדיים הם השחקן הגדול ביותר בשוק המניות והם מייצגים בעקיפין כל אזרח במדינה, בין אם הוא יודע זאת או לא.

רכישה, החזקה ומכירה של ניירות ערך מאפשרת להשיג תשואה, כלומר רווח, בעיקר כאשר ההשקעה היא לטווח ארוך ומנוהלת באופן מאוזן (עוד על כך בהמשך). ההשקעה מאפשרת לחוסכים, כלומר כל אחד מאיתנו, לשמור על ערך החיסכון לטווח ארוך ולהבטיח, במידה כזו או אחרת של ביטחון, את עתידנו כאשר נגיע לעת זיקנה או אם חלילה אם נזדקק וכספנו בעת צרה.

יש גם שחקנים עצמאיים בשוק אשר נוטים לסחור, כלומר לקנות ולמכור ניירות ערך, בתדירות של שנים ועד ימים ואפילו שניות. משקיעים עצמאיים אלו מנסים להשיג רווח באמצעות השינויים הרבים שיש במחיר המניות אפילו בטווח של שניות. לעיתים קוראים לסוג התזזיתי של שחקנים אלו 'ספקולנטים' – עוסקים בהשערות (ספקולציות). תפקידם של שחקנים אלו בשוק חשוב משום שהם מכניסים אליו נזילות, כלומר שבשונה משחקנים שמחזיקים את אותו נייר ערך חודשים ואפילו שנים רבות, הם מאפשרים למי שרוצה להיכנס או לצאת מהשוק לעשות זאת כמעט בכל רגע נתון. אם כולם היו קונים מניות ומחזיקים אותן במשך שנים מבלי למכור או לקנות מניות אחרות, אז התור לקנייה או למכירה של מנייה היה מתארך ולוקח ימים עד שבועות ואפילו שנים (חישבו מה היה קורה אילו בסופרמרקט שלכם הייתה רק קופה אחת והתור היה נמשך חמש שעות. הייתם בכלל נכנסים לשם?).

מי ואיך סוחרים בניירות ערך?

סוחרים בבורסה הם בעלי רישיון המוסמכים לסחור בשם בעלי ניירות ערך בבורסה. הם מקבלים הוראות שונות מבעלי ניירות הערך או רשאים לסחור בניירות הערך בהתאם לכללים מסוימים. המחיר נקבע לפי הביקוש וההיצע. למשל משה, שרכש מדנה 10,000 מניות (1% מכלל המניות) מחברת הדפסת החולצות שלה, רוצה למכור את המניות שלו. הוא בודק את שער המנייה ורואה שהמחיר האחרון שבו נרכשה מנייה זו היה 2 שקלים למנייה. משה מעריך שיש ביקוש למנייה ונותן הוראה לסוחר שלו שימכור את המניות אם המחיר יגיע ל-3 שקלים למנייה.

מנייה היא סוג אחד של נייר ערך, אשר מייצג בעלות. ניירות ערך אחרים הם אגרות חוב [אג"ח] שהם סוג של הלוואה שבעלים של חברה (או ממשלה) לוקח מהציבור בתמורה לאיגרת חוב שעליה רשום כמה כסף חייבים ומה שיעור הריבית מוסף על החוב. החוב מפורק לניירות רבים, כמו שהמניות מפרקות את אחוזי הבעלות, וכמו במניות ניתן לסחור בהן. ההבדל הוא שאיגרת החוב לא מעבירה את הבעלות על החברה (אלא אם החייב לא משלם את החוב).

בשוק ההון סוחרים בניירות ערך ומכשירים פיננסיים שונים ומשונים, החל מאופציות בהן למשל הקונה משלם על הזכות לקנות נכס במועד ובמחיר עתידי, ועד חוזים על מזג האוויר בעוד שנה. זהו עולם מורכב וסבוך שבשנים האחרונות נכנסו לסחור בו מכונות בינה מלאכותית הנשענות על מחשבים רבי עוצמה כדי לערוך את החישובים הרבים ולעבד את המידע הרב בזמן קצר.

כאמור, רובנו לא מנהלים את תיק ניירות הערך שלנו באופן ישיר, אלא באופן עקיף באמצעות הגופים המוסדיים שמקבלים את החלטות בשמנו. יחד עם זאת כולנו מושפעים, ישירות או בעקיפין, מהמסחר בשוק ההון.

פרק רביעי: כל מה שצריך לדעת לעבודה ראשונה.

תחילתה של עבודה בקרב צעירים:

בתחילת משבר הקורונה-בתקופת משבר הקורונה, צעירים רבים פוטר או יצאו לחל"ת ונאלצו "לחשב מסלול מחדש". גם עכשיו וגם בעתיד, מומלץ להתייחס לשינויים אלו כאל קרש קפיצה. בתור התחלה, כדאי לחשוב איך ניתן לשדרג את קורות החיים ולהקצות בכל

יום כשעה - שעתיים לחיפוש עבודה. במקביל, מומלץ לבחון מחדש את הכישורים והתחומים שבהם אתם מעוניינים להתפתח, ולמקד את החיפוש בכיוונים אלו, במטרה לשפר את תנאי העסקה העתידיים שלכם. כדאי גם לשלוח למכרים את קורות החיים, כדי שיעבירו אותם למעסיקים שלהם, ולתגבר את הנוכחות בקבוצות לינקדיין או פייסבוק רלוונטיות, שבהן מתפרסמות משרות פנויות. בנוסף, מומלץ להישאר מעודכנים מקצועית באמצעות הכשרות מקצועיות, השתלמויות וקורסי אונליין הקשורים לתחום העיסוק.

תחילתה של עבודה חדשה: למה לשים לב-

כשנכנסים למקום עבודה חדש, חשוב לבצע את המעבר בצורה מסודרת ולוודא שכל הזכויות נשמרות. במסגרת זאת, כדאי להסדיר את המשך החיסכון הפנסיוני. אפשר להמשיך את החיסכון הקודם, או להעביר את הכספים שנצברו למוצר פנסיוני אחר. המעסיק מחויב להעביר את הכספים לחיסכון הפנסיוני שתבחרו, אבל אם לא תעדכנו אותו על רצונכם בתוך זמן קצר, הוא הפקיד את הכספים לקרן פנסיה מוגדרת אצלו כברירת מחדל. בנוסף, כדאי לבדוק האם יש צורך לערוך תיאום מס לשנה הנוכחית. גובה המס שנוכה מהשכר החודשי מבוסס על חישוב משוער של הכנסות במהלך השנה. אם בשנת המס הנוכחית הייתה לכם הפסקה ברצף העבודה, עם השכר במקום העבודה החדש השתנה ביחס לקודם, או במקרה שאתם עובדים יותר מעבודה אחת, ייתכן שבהעדר תיאום מס, תשלמו מס גבוה יותר ממה שאתם אמורים. בכל מקרה, גם אם לא מבצעים תיאום מס במהלך השנה, יש אפשרות לבקש החזר מס בסוף שנת המס.

מומלץ גם לעבור על תלוש השכר החדש ולוודא שכל הנתונים המופיעים בו נכונים

ועדכניים:

תלוש שכר לחודש 01/18 הודפס בתאריך 02/01/18	תיק ניכויים: 123456789 מספר תאגיד: 987654321	חברה : שם החברה כתובת : רחוב 10 ישוב : מרכז הארץ
---	---	--

פרטים אישיים		1
מספר עובד: 0014 תושב: כן 01.06.24 וותק: 10000 05/08/2009 תחילת עבודה:	מספר זהות: 11111111 ס.משרה: 1-יחידה משרה כ-ל: עיקרית חלקיות המשרה: 10000 מחלקה: 000 מצב משפחתי: ר+0	לכבוד ישראל ישראלי רחוב 1 עיר מרכז 12345
05/08/2009 וותק מ-: 000 000000000 חשבון:	דרגה: 000 00/000/000 בנק:	

<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; padding: 2px;"> נכויי חובה 202.92 ב.לאומי 285.30 מס בריאות 219.78 פנסיה 01 </td> <td style="width: 50%; padding: 2px;"> הניכוי 708.00 נכויי חובה </td> </tr> </table>	נכויי חובה 202.92 ב.לאומי 285.30 מס בריאות 219.78 פנסיה 01	הניכוי 708.00 נכויי חובה	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <th style="width: 15%;">תאור התשלום</th> <th style="width: 15%;">כמות</th> <th style="width: 15%;">תעריף</th> <th style="width: 15%;">גילום</th> <th style="width: 15%;">שווי למס</th> <th style="width: 20%;">התשלום</th> </tr> <tr> <td>01 משכורת</td> <td>160</td> <td>40</td> <td></td> <td></td> <td>6500.00</td> </tr> <tr> <td>04 נסיעות</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>500.00</td> </tr> <tr> <td>06 ש.נספחות</td> <td></td> <td>80</td> <td></td> <td>100.00</td> <td>500.00</td> </tr> <tr> <td>47 ש.טל נייד</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="5" style="text-align: right;">סה"כ תשלומים</td> <td>7500.00</td> </tr> </table>	תאור התשלום	כמות	תעריף	גילום	שווי למס	התשלום	01 משכורת	160	40			6500.00	04 נסיעות					500.00	06 ש.נספחות		80		100.00	500.00	47 ש.טל נייד						סה"כ תשלומים					7500.00
נכויי חובה 202.92 ב.לאומי 285.30 מס בריאות 219.78 פנסיה 01	הניכוי 708.00 נכויי חובה																																						
תאור התשלום	כמות	תעריף	גילום	שווי למס	התשלום																																		
01 משכורת	160	40			6500.00																																		
04 נסיעות					500.00																																		
06 ש.נספחות		80		100.00	500.00																																		
47 ש.טל נייד																																							
סה"כ תשלומים					7500.00																																		

<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; padding: 2px;"> שכר נטו 6798.00 </td> <td style="width: 50%; padding: 2px;"> הניכוי 105.00 </td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;"> נכויי רשות 08 ארוחות </td> <td style="padding: 2px;"> נכויי רשות 105.00 </td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="padding: 2px;"> לתשלום 6687.00 </td> </tr> </table>	שכר נטו 6798.00	הניכוי 105.00	נכויי רשות 08 ארוחות	נכויי רשות 105.00	לתשלום 6687.00		<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <th style="width: 25%;">נתונים נוספים</th> <th style="width: 25%;">נתונים מצטברים</th> <th style="width: 25%;">חשבון חופשה</th> <th style="width: 25%;">ימי עבודה</th> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;"> י"ע בחברה 18 ש"ע בחברה 160.0 שכר ב.לאומי 0.00 שכר מבוסס 8.00 בסיס קרה"ש 2.25 נגזל מעביד 14% ב.לאומי מעביד 9.71 שכר מינ.חדש 1/כ שכר מינ.שעה 20% </td> <td style="padding: 2px;"> תשלומים 22 שווי למס 176.0 שכ.ב. לאומי 7600 בט. לאומי 6600 מס בריאות 0.00 פנסיה 439.56 334.07 3850.00 20.70 </td> <td style="padding: 2px;"> חשבון חופשה 7.94 יתרה קודמת 0.83 צבירה ח.ז. 2.00 ניצול ח.ז. 6.77 יתרה חדשה חשבון מחלה 27.00 יתרה קודמת 1.50 צבירה ח.ז. 0.00 ניצול ח.ז. 28.50 יתרה חדשה </td> <td style="padding: 2px;"> 18 160.0 0.00 8.00 2.25 14% 9.71 1/כ 20% </td> </tr> </table>	נתונים נוספים	נתונים מצטברים	חשבון חופשה	ימי עבודה	י"ע בחברה 18 ש"ע בחברה 160.0 שכר ב.לאומי 0.00 שכר מבוסס 8.00 בסיס קרה"ש 2.25 נגזל מעביד 14% ב.לאומי מעביד 9.71 שכר מינ.חדש 1/כ שכר מינ.שעה 20%	תשלומים 22 שווי למס 176.0 שכ.ב. לאומי 7600 בט. לאומי 6600 מס בריאות 0.00 פנסיה 439.56 334.07 3850.00 20.70	חשבון חופשה 7.94 יתרה קודמת 0.83 צבירה ח.ז. 2.00 ניצול ח.ז. 6.77 יתרה חדשה חשבון מחלה 27.00 יתרה קודמת 1.50 צבירה ח.ז. 0.00 ניצול ח.ז. 28.50 יתרה חדשה	18 160.0 0.00 8.00 2.25 14% 9.71 1/כ 20%
שכר נטו 6798.00	הניכוי 105.00														
נכויי רשות 08 ארוחות	נכויי רשות 105.00														
לתשלום 6687.00															
נתונים נוספים	נתונים מצטברים	חשבון חופשה	ימי עבודה												
י"ע בחברה 18 ש"ע בחברה 160.0 שכר ב.לאומי 0.00 שכר מבוסס 8.00 בסיס קרה"ש 2.25 נגזל מעביד 14% ב.לאומי מעביד 9.71 שכר מינ.חדש 1/כ שכר מינ.שעה 20%	תשלומים 22 שווי למס 176.0 שכ.ב. לאומי 7600 בט. לאומי 6600 מס בריאות 0.00 פנסיה 439.56 334.07 3850.00 20.70	חשבון חופשה 7.94 יתרה קודמת 0.83 צבירה ח.ז. 2.00 ניצול ח.ז. 6.77 יתרה חדשה חשבון מחלה 27.00 יתרה קודמת 1.50 צבירה ח.ז. 0.00 ניצול ח.ז. 28.50 יתרה חדשה	18 160.0 0.00 8.00 2.25 14% 9.71 1/כ 20%												

1. תחת הכותרת "פרטים אישיים" מופיעים, בין היתר, סוג המשרה, מספר העובד ותאריך תחילת העבודה.
2. בעמודת "תיאור התשלום" מופיעים כל התשלומים ששולמו לכם: משכורת, תוספות, נסיעות ועוד. הרשימה עשויה להשתנות בהתאם למקום העבודה ולסוג התפקיד.
3. בטבלה "ניכויי חובה" מפורטים הסכומים שמנוכים מהשכר לטובת מס הכנסה, ביטוח לאומי, ביטוח בריאות, הפרשות לקרן פנסיה ועוד ניכויים שונים, כל מקרה לגופו.
4. חלק זה מציג את ניצול וצבירת ימי החופשה וימי המחלה שלכם.
5. בעמודת "נתונים נוספים" מופיע מידע נוסף שרלוונטי לאותו החודש, בין היתר, ימי עבודה בפועל, שעות עבודה בפועל והשכר שחייב במס הכנסה ובביטוח לאומי. בעמודת "נתונים מצטברים" מופיע המידע המצטבר מתחילת השנה ועד לחודש שעבורו הופק התלוש.

איך אנו יכולים לשמור את כספנו בין עבודות:

עבור צעירים רבים, התקופה שבין עבודות היא מאתגרת מבחינה כלכלית. היערכות נכונה ושיפור ההתנהלות הפיננסית, יכולים לעזור לצלוח את התקופה הזו ביתר קלות. מומלץ לנהל מעקב אחר ההוצאות בתדירות יומית. רישום של כל הוצאה מאפשר לראות את התמונה הגדולה ולזהות האם קיימות הוצאות שניתן לצמצם או אפילו לוותר עליהן. כך למשל, ייתכן שאפשר לעשות פחות קניות אונליין, לצמצם את סל הקניות, או להזמין פחות טייק אוווי. כמו כן מומלץ לתייק את המסמכים הפיננסיים לפי חלוקה מסודרת, כדי שהגישה אליהם תהיה נוחה ומהירה.

פרק חמישי- חשבון בנק, מהו כרטיס אשראי

פתיחת חשבון בנק:

בראש ובראשונה מהו בנק?-

הבנק הוא מוסד עסקי הפועל למטרות רווח. עיסוקו המרכזי הוא במתן שירותים של טיפול ותיווך בכסף כשהעיקריים מביניהם הם מתן הלוואות ושירותי שמירת כספים. כלקוחות הבנק אנו יכולים לבצע דרכו פעולות שונות הקשורות לכסף שלנו.

למה כדאי לפתוח חשבון בנק?

אפשרויות ניהול:

באמצעות החשבון ניתן לעקוב אחר הפעילות הכספית שלנו, לשלם לגופים שונים על ידי אמצעי תשלום מגוונים כמו כרטיס אשראי, הוראת קבע, ושיקים וכן למשוך כספים בכל שעה ומקום דרך הכספומט.

ביטחון:

שמירת סכומי כסף בבית או מתחת לכרית אינה דבר כל כך בטוח. כסף ומזומן יכול להיאבד או להיגנב, ולכן עדיף לשמור אותו במקום בטוח יותר כמו הבנק.

צבירת כסף:

הבנק מאפשר לכם להרוויח כסף על הכסף שלכם. בעבור סכום כסף שתחסכו באמצעות אחד ממוצרי הבנק, תקבלו תוספת כספית הידועה בשם ריבית, אשר גדלה ככל שהסכום שתחסכו יהיה גבוה יותר. חשוב לדעת שהנוחות אינה ניתנת בחינם, הרווח של הבנק מבוסס על הריביות והעמלות שהוא גובה על השירותים שהוא נותן לכם.

מה עוד חשוב לדעת לפני פתיחת חשבון בנק?

פתיחת חשבון לראשונה ומפגש עם הבנק דורשים הכנה והבנה מקדימה של העולם הפיננסי. אם החלטתם שאתם רוצים לפתוח חשבון בנק חשוב שתבחרו בבנק שיעניק לכם את התנאים הטובים ביותר לצרכים שלכם. זכרו: הבנקים הם עסק הפועל למטרת רווח הרוצה באופן תמידי להגדיל את מאגר לקוחותיו.

עבור הבנקים אתם יעד חשוב להשגה, ולכן הם יציעו לכם הטבות מיוחדות כדי למשוך אתכם אליהם, לדוגמא: פטור מתשלום על שירותי הבנק, כרטיסים להופעות, נגנים, תיקים, שוברים וכדומה. במקרה הזה חשוב לא להתפתות להטבות קצרות טווח ולעשות בחירה שקולה ועניינית, כזו שתעניק לכם את התנאים המתאימים ביותר לצרכיכם האישיים, וגם תחסוך לכם בטווח הרחוק עלויות רבות.

מהו כרטיס אשראי?

כרטיס אשראי הם אמצעי תשלום המאפשר התנהלות פשוטה ונוחה עם הכסף שלנו. עם זאת, חשוב מאוד לדעת שלקלות הזאת יש מחיר כספי. כדי להבין את המחיר להעריך את כדאיותו חשוב להבין את ההבדלים בין סוגי הכרטיסים השונים. ההבנה הזו תסייע לכם לבחור כרטיס שמתאים לכיס שלכם ולא פחות חשוב, לאופי שלכם.

כרטיס חיוב מיידי (דביט)

כרטיס דביט הוא כרטיס חיוב מיידי המשמש תחליף לעסקת מזומן. הוא מחייב את חשבון העו"ש של הלקוח מיד עם ביצועה של העסקה, בכפוף ליתרה בחשבון למסגרת האשראי, ומזכה את חשבון הבנק של בית העסק באופן מיידי (תוך מקסימום 3 ימי עסקים). למי שמתקשה לשלוט בהוצאותיו זוהי דרך מצוינת להתחיל בתבונה. קצת כמו ללכת עם כספומט בכיס.

כרטיס אשראי בנקאיים

כרטיס אשראי הם אמצעי תשלום חלופיים ל מזומן או המחאות (קישור מדריך לשימוש בהמחאות). הם מאפשרים רכישות בבתי עסק הן באופן ישיר והן בעסקה טלפונית או אינטרנטית. ניתן לבצע עסקאות בתשלום חד פעמי או בכמה תשלומים. התשלום ינוכה מחשבון הבנק במועד החיוב הקרוב עליו סוכם עם הבנק או עם הגורם שהנפיק את הכרטיס.

עלות

כרטיס אשראי יש עלות והיא חייבת מדי חודש בחיובי אותו חודש. ישנם מועדונים המעניקים פטור מעלות זו, בדרך כלל לתקופה מסוימת. לעתים ניתנת גם הנחה לאוכלוסיות מסוימות כמו חיילים, סטודנטים ועוד. רצוי לבקש הנחה גם אם לא משתייכים למועדון כלשהו. לכל היותר, נענים בשלילה.

כרטיס אשראי חוץ בנקאיים

בכרטיס אשראי חוץ בנקאיים, האשראי או המסגרת ניתנים על ידי חברת האשראי ולא על ידי הבנק. גופים רבים מנפיקים כרטיס אשראי כאשר הם מחייבים השתייכות למועדון הלקוחות שלהם, כמו למשל שופרסל, סופרפארם ועוד.

חמישה ימים לפני מועד החיוב, מקבל הבנק נתונים על סכומי החיוב שינוכו מחשבון העו"ש של הלקוח.

למחזיקים בכרטיסים אלו ניתנות הלוואות בקלות יתירה אולם אלו הן הלוואות יקרות מאוד. בנוסף לריבית הגבוהה יש בהלוואות אלו לשלם על פירעון מוקדם שלהן מחויב בתשלום קנס.

אשראי מתגלגל בתוך כרטיס האשראי

זהו כרטיס אשראי שבו נקבעת מראש מסגרת האשראי העומדת לרשותו של בעל הכרטיס. אם הלקוח בחר שלא לפרוע את מלוא הסכום, היתרה שלא נפרעה נושאת ריבית ו"תגלגל" לחודש הבא, בו שוב בעל הכרטיס יוכל לבחור לפרוע חלק מהסכום או את כולו. בגין דחיית הפירעון לחודשים הבאים משולמת ריבית גבוהה מאוד.

לדוגמא, אם סך הרכישות היה 5,000 ש"ח והלקוח ביקש לחייב את חשבון הבנק שלו בסך של 3,000 ש"ח, היתרה, 2,000 ש"ח, תועבר לחודש הבא ותשולם עליה ריבית.

מקורות מידע: "המרכז לצמיחה פיננסית"-

https://www.fingrow.co.il/he?gclid=CjwKCAjwv_iEBhASEiwARoemvNT4YXlwDSMC7Zta4SK1_gAstwpGg40voyROnw5KNyukepifXfUmkRoC5koQAvD_BwE
"לחינוך פיננסי חטיבה עליונה- להבין את הכסף"[/https://money.ort.org.il](https://money.ort.org.il)
לפרקי לימוד- חינוך פיננסי חטיבה עליונה"-[/https://finteacher.ort.org.il](https://finteacher.ort.org.il) מערכי-שיעור

שלושת המקורות המידע האלה הם מאגר גדול מאוד של לימוד ותפקוד של הכסף במצבים שונים, שאלת שאלות ותשובותם נמצאת שם, איך להתנהל נכון בין עבודות, איך להתנהל נכון עם הכסף, מה זה כסף, איזה סוגי תשלום יש וכך גם השאר. כמובן, זה אתר שמתאים בדיוק לאנשים בגילנו וכך גם גדולים יותר אבל זה לא בהכרח יכול להשפיע על העניין, בכל זמן ובכל גיל וכמה שיותר מוקדם הכי טוב ללמד את ילדנו ולתת להם ספרים שכן יכולים לעזור להם להתנהל נכון במשך חייהם על ההוצאות שלהם וההכנסות. בתחילת הפרויקט התחלתי לקרוא את הספר "אבא עשיר אבא עני" והופתעתי לטובה לגלות המון דברים וסיטואציות שבאמת עזרו לי להבין ושיש לדוגמא אותה כמות כסף לכל בן אדם והוא מחליט איך להשתמש בו, לביזבוזים או לחסכון לעתיד. לימוד אותי המון דברים ונתן השראה להמשך. חינוך פיננסי לדעתי בבתי ספר זה דבר מועיל ומדהים שיכונן באמת לעזור לכל ילדי הנוער בהמשך, כאשר הם מתחילים לעבוד הם נכנסים לעולם שלם וחדש ולא יודעים איך להתנהל נכון עם המזומן, יכולה להגיד על עצמי שהייתי ככה עד לפני חודשיים במשכורת הראשונה שלי עד שלקחתי אחריות והבנתי שאם אין לי אני אצטרך לחכות עד למשכורת הבאה. מה שהכי עניין אותי ללמוד על הפרויקט הזה זה העניין של באמת העבודה כלומר, כתבתי ומצאתי המון מידע מעניין על העניין של תחילתה של עבודה, המון בני נוער לא יודעים מה זה תרוש משכורת ובתור אחת שעובדת אני יכולה להגיד שאם לא הייתי רואה את התלוש יכול להיות והיה מגיע מצב שלא הייתי יודעת כמה באמת אני מקבלת ועל מה. ניסיתי לייצר מידע ולמצור כמובן את החומר לאנשים שהם בגילי, בדיוק בזמן הזה כולם מתחילים את העבודה הראשונה שלהם ואני גם אחת כזאת, להיכנס לפלטפורמה חדשה לגמרי ולנסות להבין אותה בעצמך ואם אין מישהו שיכול לבוא ולהסביר זה היה מאוד פוגע בחשיבה בעניין הזה. הדברים החשובים שאני חושבת שבני נוער צריכים להתייחס לזה זה באמת בעיקר על התלוש משכורת ועל העבודה שלהם ואיך להתנהל נכון בעניין זה, זה מה שבאמת אני לוקחת לעצמי ולתשומת ליבי בעיקר.

פעולות שאני צריכה לעשות עד לסיום האתגר: לפי דעתי אני פשוט צריכה לשבת על זה כמה שעות יום יומיים לחשוב על פעולות יצירתיות ואיך באמת היה אפשר להעביר את העניין והנשוא הזה בצורה יותר מעניינת